

OD ISTE AUTORKE

HARFA ZA ELI

HEJZEL
PRAJOR

Na kraju
sveta s
pingvinima

Prevela
Stela Spasić

— Laguna —

Naslov originala

Hazel Prior

AWAY WITH THE PENGUINS

Copyright © 2020 by Hazel Prior

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Džonatana

„Pingvini su mi trenutno jedina uteha u životu...
Čovek ne može da bude ljut kad pogleda pingvina.“

Džon Raskin

1

Veronika

*Balahejz, Eršir, Škotska
Maj 2012.*

REKLA SAM AJLIN da se otarasi svih ogledala. Ranije sam ih volela, ali sada svakako više ne. Ogledala su suviše iskrena. Jedna žena ne može da podnese previše istine.

„Da li ste sigurni, gospođo Makridi?“ Glas joj ukazuje na to da ona zna šta ja mislim bolje od mene. Stalno to radi. To joj je jedna od bezbroj užasnih navika.

„Naravno da sam sigurna!“

Ona coknu jezikom i iskrenu glavu u stranu tako da joj spiralne lokne dotaknuše rame. Prilično vešt pokret kad se uzme u obzir njen neobično širok vrat.

„Čak i ono prelepo ogledalo s pozlaćenim ramom, ono iznad kamina?“

„Da, čak i to“, objašnjavam joj strpljivo.

„I sva ogledala iz kupatila?“

„Njih naročito!“ Kupatilo je poslednje mesto gde želim da se gledam.

„Kako vi kažete.“ Ton joj je na ivici drskosti.

Ajlin dolazi svakog dana. Uglavnom je zadužena za čišćenje ali njeno obavljanje kućnih poslova daleko je od zadovoljavajućeg. Izgleda da radi pod utiskom da ja ne vidim prljavštinu.

Ajlin ima ograničenu paletu izraza lica: veseo, radoznao, uposlen, zbunjen i prazan. Sada je nabacila onaj uposlen izraz. Petlja okolo i ispušta neki zvuk nalik na pevušenje, kao pčela kojoj je dosadno dok skuplja ogledala jedno po jedno i slaže ih u predvorju. Ne može da zatvara vrata za sobom jer su joj ruke zauzete pa je zato ja pratim u stopu i zatvaram ih pažljivo. Ako postoji jedna stvar koju ne podnosim, to su vrata koja su ostala otvorena.

Laganim korakom ulazim u veću od dve dnevne sobe. Iznad kamina sad stoji neugledan tamni pravougaonik na tapetu. Moraću da popunim taj prostor nečim drugim. Nekim lepim uljem na platnu s mnogo zelenila, rekla bih; možda nekom Konstablovom reprodukcijom. To bi istaklo plišane zavese zelene linkoln nijanse. Volela bih neki miran pastoralni motiv s brdima i jezerom. Najbolji bi bio neki krajolik bez ljudi.

„To bi bilo to, gospođo Makridi. Mislim da je to sve.“

Ajlin se barem suzdržava da me zove imenom. Čini mi se da je većina današnje omladine odbacila ono gospodine, gospođo i gospođice, što je, ako mene pitate, tužna slika savremenog društva. Ja sam se prvih šest meseci Ajlin obraćala sa „gospođo Tompson“. Prestala sam samo zato što me je zamolila da je tako više ne zovem. („Molim vas, zovite me Ajlin, gospođo Makridi. Tako će mi biti mnogo draže.“ „Pa, Ajlin, molim te da ti mene i dalje zoveš gospođa Makridi“, odgovorila sam. „Tako će mi biti mnogo draže.“)

Sad mi se kuća mnogo više sviđa kad više nema onih sablasnih prizora Veronike Makridi koji mi se rugaju iz svakog ugla.

Ajlin se podboči. „Onda ću da sklonim sve ovo. Da ih ubacim u zadnju sobu? Tamo ima još malo praznog prostora.“

Zadnja soba je previše mračna i pomalo hladna pa se zapravo i ne koristi za stanovanje. Pauci misle da pripada njima.

Ajlin je mudro koristi kao magacin za sve čega želim da se otarasim. Ona je veliki pobornik gomilanja stvari „za svaki slučaj“.

S naporom nosi ogledala kroz kuhinju. Opirem se nagonu da zatvaram vrata dok ona odlazi i vraća se, znajući da će joj to samo otežati život. Tešim se mišlju da će sva vrata uskoro biti ponovo zatvorena.

Vraća se posle pet minuta. „Nadam se da se ne ljutite što vas pitam, gospodo Makridi, ali morala sam ovo da sklonim da bih smestila ogledala. Da li znate šta je ovo, šta je unutra? Da li vam to treba? Uvek mogu da zamolim Daga da ga odnese na deponiju kad sledeći put bude išao tamo.“

Ona tresnu staru drvenu kutiju na kuhinjski sto i zagleda se u zardali katanac.

Odlučila sam da zanemarim njena pitanja i umesto da odgovorim, upitala sam: „Ko je taj Dag?“

„Znate. Dag. Moj muž.“

Zaboravila sam da je udata. Nisam upoznala tog nesrećnika.

„Pa, neću mu tražiti da nosi ništa od mojih stvari na deponiju ni u bližoj a ni u daljoj budućnosti“, kažem ja. „Ostavi to na stolu za sada.“

Ona pređe prstom po poklopcu kutije, ostavljajući jasan trag u prašini. Sada joj se na lice smestio izraz broj dva (radoznao). Nagla se ka meni zaverenički. Ja se malo odmaknuh, bez ikakve želje da kujem zaveru.

„Probala sam da otključam katanac da vidim ima li nečeg vrednog unutra“, priznala je, „ali zaglavio se. Treba vam šifra ako hoćete da ga otvorite.“

„To mi je potpuno jasno, Ajlin.“

Ona očigledno misli da ni ja nemam pojma šta se nalazi unutra.

Koža mi se ježi od pomisli da Ajlin gleda šta je unutra. Sve sam to zaključala upravo iz razloga da drugi tu ne zabadaju nos. Samo jednoj osobi ću dozvoliti da vidi sadržaj te kutije, a ta osoba sam ja.

Ne stidim se. O, ne, nikako. Barem to... Ali apsolutno odbijam da krenem tim putem. U toj kutiji ima nekih stvari o kojima sam decenijama uspevala da ne razmišljam. Sada mi već i od samog pogleda na nju klecaju kolena. Brzo sam sela. „Ajlin, da li bi bila ljubazna da pristaviš vodu za čaj?“

Sat kuca sedam časova. Ajlin je otišla i ja sam sama u kući. Samoća se smatra problemom za ljude kao što sam ja, ali moram da kažem da mi ona donosi veliko zadovoljstvo. Priznajem da je društvo ponekad potrebno, ali skoro uvek je nekako zamorno.

Trenutno sedim pored vatre u fotelji stila kraljice Ane u ugodnom kutku, mojoj drugoj, intimnijoj dnevnoj sobi. Nažalost, vatra nije ona prava s drvima i ugljem već neka električna novotarija s lažnim plamenovima. Morala sam da pristanem na kompromis, kao mnogo puta u životu. Ona barem ispunjava svoj glavni zadatak da stvara toplotu. U Erširu je pro hladno, čak i leti.

Uključujem televizor. Na ekranu je neka mršava devojkica. Ona vrišti iz petnih žila, prstima upire uvis i arlauče, nešto u smislu da je od titanijuma. Brzo menjam kanal. Prebacujem se na neki kviz, pa na krimi dramu i na neku reklamu za mačju hranu. Kad se vratim na onaj prvi kanal, devojkica i dalje arlauče: „Ja sam titanijum.“ Neko bi trebalo da joj kaže da nije. Ona je smešno, drekavo, razmaženo derišće. Kakvo olakšanje kad je konačno zatvorila usta.

Napokon počinje *Zemlja nam je važna*, jedina emisija koju vredi pogledati od celonedeljnog programa. Sve ostalo su seks, reklame, poznate ličnosti u kvizovima, poznate ličnosti pokušavaju da kuvaju, poznate ličnosti na pustom ostrvu, poznate ličnosti u kišnoj šumi, poznate ličnosti intervjuišu poznate ličnosti i još čitava gomila šarlatana koji se svojski trude da postanu slavni (i pritom neverovatno uspešno prave budalu od sebe). *Zemlja nam je važna* dobro dođe kao predah od svega toga jer nam na mnogo načina pokazuje koliko su životinje razumnije od ljudi.

Međutim, s razočaranjem saznajem da se aktuelna sezona te emisije završila. Umesto nje, na programu je emisija *Nevolje pingvina*. Uz tračak nade primećujem da je voditelj Robert Sedlbou. Taj čovek je dokaz da je ponekad moguće biti slavna ličnost iz opravdanih razloga. Za razliku od ogromne većine, on je stvarno nešto postigao. Putujući po svetu, nekoliko decenija se zalagao za očuvanje prirode i podizao svest o tome. On je jedan od nekolicine ljudi prema kojima osećam izvesno divljenje.

Večeras Robert Sedlbou stiže u moj topli dom sav uvijen i s kapuljačom na glavi usred neke bele pustoši. Oko lica mu igraju guste pahulje. Iza njega se vidi gomila tamnih oblika. Nakon što ih kamera zumira, vidimo da je to ogromno jato pingvina u kome sve vrvi. Neki su zbijeni zajedno, drugi spavaju na stomaku, a ostali se gegaju okolo u grupi po nekom svom sopstvenom zadatku.

Gospodin Sedlbou me obaveštava da postoji osamnaest vrsta pingvina (devetnaest ako se mali pingvini računaju kao posebna vrsta), među kojima su mnoge ugrožene. On kaže da je za vreme snimanja emisije razvio duboko poštovanje i divljenje prema tim pticama – prema celoj njihovoj rasi, prema svakoj vrsti i prema svakom pingvinu posebno. Oni žive u naj-surovijim uslovima na planeti a ipak prihvataju svakodnevne izazove s užitkom i raspoloženjem zbog kojih bi se mnogi ljudi postideli. „Bila bi strašna tragedija kad bi neka od ovih vrsta nestala s naše planete!“, tvrdi Robert Sedlbou, prodorno me gledajući s ekrana ledenoplavim očima.

„Stvarno bi to bila tragedija!“, ja mu odgovaram. Ako je Robertu Sedlbouu toliko stalo do pingvina, i meni je.

On najavljuje da će svake nedelje izabrati po jednu vrstu pingvina i predstaviti nam osobine po kojima je ona jedinstvena. Ovonedeljna emisija govori o carskim pingvinima.

Ja sam opčinjena. Svake godine carski pingvini pređu nešto više od stotinu kilometara preko ledene pustinje da bi stigli do mesta za parenje. To je zaista neverovatan poduhvat, naročito

kad se ima u vidu da im hodanje nije jača strana. Oni hodaju kao Ajlin – gegaju se bez ikakve otmenosti. Deluju kao da im je nezgodno u sopstvenoj koži. Ipak, njihova upornost nadahnjuje.

Kad se emisija završila, digla sam se sa stolice. Moram da priznam da mi to nije toliko teško kao mnogima koji su stigli u moje pozne godine. Sebe bih čak svrstala u krepke osobe. Svesna sam da na ovo telo ne mogu potpuno da se oslonim. Ono je ranije bilo besprekorna mašina, ali sada su mu gipkost i spretnost narušene. Moram da budem spremna na to da me može izdati u nekom trenutku u bliskoj budućnosti. Mada, dosad je funkcionisalo izuzetno dobro. Svojom uobičajenom ljupkošću Ajlin često komentariše kako sam „žilava kao stare čizme“. Kad god to kaže, dolazim u iskušenje da joj odgovorim: „Da te bolje šutnem njima, draga moja.“ Ipak, uzdržavam se. Neprirodnost uvek treba izbegavati.

Osam i petnaest je. Odlazim u kuhinju po večernju šolju dardžiling čaja i napolitanke s karamelom. Pogled mi pada na onu drvenu kutiju koja još uvek stoji na stolu, neotvorena. Razmišljam da okrenem šifru na katancu i provirim unutra. Volela bih da to uradim iz nekog nerazumnog, sadističkog razloga. Ali ne, to bi bio nepromišljen potez. Kao u onoj legendi o Pandori koja je iz kutije oslobodila hiljadu zala. Ova kutija se svakako mora vratiti paucima i ja tu neću da smetam.

2

Veronika

Balahejz

ŽIVOT SE ZA NIJANSU zakomplikovao. Jutros sam pokušala da se očešljam i donekle se upristojim, ali u kupatilu više nije bilo ogledala. Žurno sam se vratila u spavaću sobu ali otkrila sam da je ogledalo i odatle isparilo. Isti je bio slučaj i s onim u predvorju i u dnevnoj sobi.

Uzela sam da doručkujem, ne baš zadovoljna tim novim i nerazumnim stanjem stvari.

U devet Ajlin sama otvara vrata.

„Jutro, gospođo Makridi! I to baš divno jutro!“ Ona uporno nastoji da bude nesnosno vesela.

„Šta si uradila sa svim mojim ogledalima?“

Ona trepće usporeno kao žaba.

„Stavila sam ih u zadnju sobu kao što ste mi rekli!“

„Kakva glupost! Kako da uredim kosu i našminkam se bez ogledala?“ Stvarno je nerazumno stvorenje. „Molim te da ih vratiš na mesto pre nego što uzmeš nešto drugo da radiš.“

„Šta? Sva ogledala?“

„Da, sva.“

Ona zastenja tiho. „Kako god kažete, gospođo Makridi.“

I ja se nadam da je tako. Ne dajem joj taj silni novac ni za šta.

Kasno se setih da je izvesna drvena kutija još uvek na stolu u kuhinji i da će ona sigurno hteti da se umeša.

„Još niste uspeli da je otvorite?“, reče ona čim ju je ugledala, pretpostavljajući da je razlog moja nesposobnost a ne odluka. „Verovatno bih mogla Dagu da kažem da pretesteriše katanac ako ne možete da se setite šifre.“

„Sećam se šifre, Ajlin. Pamćenje mi je besprekorno. Sećam se na desetine stihova iz *Hamleta* još iz školskih dana.“ Ona zakoluta očima. Misli da nisam primetila, ali ipak jesam. „I ne želim da mi neki tvoj Dag čačka ovu kutiju“, nastavljam ja. „Bila bih ti zahvalna kad bi se pobrinula za ta ogledala bez otezanja.“

„Da, naravno, gospođo Makridi. Kako god kažete.“

Posmatram je dok izvlači ogledala iz zadnje sobe i kači ih na staro mesto dok mumla u sebi.

Čim je vratila ogledala, posvetila sam se problemu s kosom. U ovim godinama nemam je mnogo i neverovatno je koliko je bela, ali volim da mi je uredna. Ipak, ne uživam da se gledam u ogledalu. Moj odraz nije prijatan prizor kad ga uporedim s onima iz prošlosti. Pre mnogo godina stvarno sam lepo izgledala. Zvali su me „prava lepotica“, „anđeo“, „bombona“. Dok prelazim češljem kroz tanke pramenove, vidim da od toga više nema ni traga. Koža mi se istanjila i opustila. Lice mi je išarano borama. Kapci su mi spuštteni. Nekad prelepe jagodice mi štrče pod nekim čudnim uglom. Dosad je trebalo da se naviknem na te odbojne fizičke nedostatke, ali i dalje mi je mučno da gledam sebe takvu.

Dajem sve od sebe da poboljšam stanje i nanosim karmin, puder i rumenilo. Međutim, ostaje činjenica da ne volim ogledala.

Vetar probija kroz mene. To je onaj vlažan, divlji vetar koji duva samo u Škotskoj. Privijam kaput uz sebe i krećem ka severu stazom duž obale. Uvek sam verovala da su svakodnevne šetnje blagotvorne i ne dam da me loše vreme odvрати od njih.

S moje leve strane uzburkano more pravi tamnosive šare i baca neobuzdanu, belu penu u vazduh.

Štap mi pomaže da držim ravnotežu dok hodam po neravnoj travi i pesku. Ponela sam ciklama tašnu sa zlatnim ivicama koja mi zamorno udara o butinu. Trebalo je da je ostavim da visi u predvorju, ali nikad se ne zna kad bi mogla da mi zatreba maramica ili lek protiv bolova. Ponela sam i hvataljke za otpatke i kesicu za đubre. Celog života prati me navika da skupljam otpatke zbog nečeg što je moj dragi otac jednom prilikom rekao. To je mali znak sećanja na njega a i simboličan gest kojim se iskupljujem za kaos koji pravi ljudska rasa. Čak su i krševite staze duž obale Eršira ukaljane zbog čovekovog nemara.

Nije nimalo lako držati štap, hvataljke, kesu i tašnu, naročito po ovakvom vetru. Kostu počinju da mi prigovaraju zbog tog čitavog truda. Uspevam da se nagnem pri svakom naletu vetra da bi mi težina tela pružila oslonac umesto da mi se suprotstavlja.

Jedan galeb zakrešta i zaroni među oblake. Na trenutak zastadoh da se divim lepoti uzburkanog mora. Naročito volim stene, talase i divljinu. Međutim, nešto crveno poskakuje na talasima. Da li je to kesica od čipsa ili ambalaža od keksa? U mlađim danima bih otrčala do plaže, zaplivala i uzela je, ali sada nažalost nisam sposobna za takve poduhvate. Čestice mi udaraju u lice i klize nadole kao suze.

Ljude koji bacaju otpatke po prirodi treba streljati.

Odupirem se vetru boreći se da dođem do kuće. Malo sam bila malaksala kad sam stigla do kapije.

Balahejz krase veliki prilaz a okružen je hektarom prelepe bašte. Veći deo bašte je ograđen zidom i to je jedan od razloga što toliko volim to mesto. Unutar tih zidova nalaze se kedrovi, kameni vrtovi, fontana, razne skulpture i četiri leje zeljastih biljaka. O njima se brine gospodin Perkins, moj baštovan.

Dižem pogled ka kući dok joj se približavam. Obrastao u bršljan, Balahejz je zdanje kasnog jakobinskog stila sagrađen od cigle tople crvene boje i kamena. Sa svojih dvanaest spavaćih

soba i nekoliko škripavih hrastovih stepeništa, priznajem da on nije idealan dom za mene. Teško je udovoljavati njegovim potrebama. Malter otpada, duva strašna promaja, a u krovu ima miševa. Kupila sam ga davne 1956. samo zato što sam to mogla sebi da priuštim. Uživam u privatnosti i pogledu i zato nisam htela da se zamaram selidbom.

Ulazim unutra, kesu za đubre i hvataljke ostavljam na trem i kačim kaput.

Čim sam ušla u kuhinju, pogled mi pade na kutiju. Opet ta prokleta kutija. Skoro sam zaboravila na nju. Sela sam za sto. Gledam kutiju i ona gleda mene. Njeno prisustvo oseća se u ce-loj prostoriji. Ona je drska; ruga mi se, izaziva me da je otvorim.

Niko ne bi mogao da kaže da je Veronika Makridi osoba koja ne može da odgovori na izazov.

Teram sebe da to uradim. Okreći brojeve i poređaj ih jedan po jedan. Primetićete da se odlično sećam kombinacije. Jedan devet četiri dva: 1942. Još uvek mi je urezana u pamćenje, čak i posle toliko vremena. Katanac je krut, ali to i nije ništa čudno: prošlo je sedamdeset godina.

Prvo što mi pada u oči je medaljon. Mali, ovalan, sa slovom V ugraviranim u potamnelo srebro, oko koga su vitičaste šare. Lančić je tanak i nežan. Puštam ga da mi klizi niz prste. Pre nego što sam mogla da se zaustavim, bravica je škljocnula i medaljon se otvorio. Grlo mi se steglo i ja ispustih nehotičan uzdah. Tu su sva četiri uzorka, kao što sam i znala da će biti. Malecki su jer inače ne bi stali u takav privezak. Izgledaju usta-jalo i veoma, veoma krhko.

Neću da plačem. Ne. Nikako. Veronika Makridi ne plače.

Umesto toga ih posmatram: pramenovi kose sa četiri glave. Dva su isprepletana – smeđi i kestenjasti. Tu je i onaj tamni, tamni ljupki pramen kose koji je ona davno nestala verzija mene toliko često vadila i ljubila. Zbijen uz njega je malecki smotuljak, toliko tanak i lagan da je skoro providan. Nemam snage da ga dotaknem. Zaklapam medaljon. Zatvaram oči,

smirujem se i dišem. Brojim do deset. Teram sebe da ponovo otvorim oči. Medaljon pažljivo stavljam u čošak kutije.

Tu su i dve sveske u crnom kožnom povezu. Vadim ih iz kutije. I te kako su mi poznate. Čak i njihov miris, oštar miris stare kože pomešan s tragom parfema od đurđevka koji sam nekad nosila.

Kad sam već počela, ne mogu da se zaustavim. Otvaram prvu svesku. Sve stranice su cele ispisane poletnim, kitnjastim slovima plavim mastilom. Čkiljim i uspevam da pročitam nekoliko redova bez naočara. Tužno se osmehnem. U tinejdžerskim godinama nisam mogla da se pohvalim pravopisom, ali mi je zato rukopis bio znatno uredniji nego danas. Ponovo zatvaram svesku.

Pročitati je moram i hoću to da uradim ali ako će prošlost da me dogradi, moram da se pripremim za to.

Skuvala sam fini erl grej čaj, aranžirala nekoliko keksa od đumbira na tanjir od Vedžvud porcelana s ružičastom šarom hibiskusa. Sve sam to donela u salon na kolicima za posluživanje čaja. Smestila sam se u fotelju pored kibic fenstera. Uzela sam dva keksa, popila jednu šolju čaja naiskap i sipala još jednu pre nego što sam uzela prvu svesku u ruke. Otvorila sam je tek posle pet minuta. Zatim sam stavila naočare za čitanje.

I, kao kad se prozor otvori da uđe sunce i svež letnji vazduh, ona je bila tamo. Moja mladost, nežna, živopisna, pružala se preda mnom. Iako sam znala da će me opet zaboleti, nisam mogla da odolim i ne nastavim da čitam.

3

Veronika

Balahejz

DA SAM MLAĐA, potrčala bih. Potrčala, vrištala, vikala i lomila stvari. Više nemam taj običaj, a i ne smem tako da se ponašam. Umesto toga, pijuckam čaj i razmišljam.

Čitala sam cele noći i šokirana sam. Pošto sam satima slušala svoj glas petnaestogodišnjakinje, imam utisak da je deo tog mog divljeg, ranjivijeg bića ušao u mene. Osećaj je čudan i neprijatan, kao da mi se skalpel zavlači pod kožu. Godinama sam odbijala da otvorim vrata tim sećanjima. Sada, kao da žele da nadoknade izgubljeno vreme, ona su porušila branu moje mentalne tvrđave i ne daju mi mira.

Pored nemira koji osećam, jedno podmuklo pitanje je počelo da me kopka. Razmišljam o njemu za doručkom. Razmišljam i pošto je Ajlin došla. U mislima mi je i za vreme prepodnevne šetnje, dok pokušavam da čitam Emili Bronte, dok za ručak jedem lososa u lisnatom testu, dok se odmaram posle jela, dok rešavam ukrštene reči u *Telegrafu* i dok berem ruže za sto u dnevnoj sobi. Dok kasnije turpijam nokte, počinjem da shvatam da neću imati mira dok ne nađem odgovor na to pitanje.

Vraćam se u spavaću sobu. Vratila sam dnevničke u kutiju i zaključala katanac. Ipak, skinula sam medaljon. Sad mi je ispod jastuka.

Izvlačim ga odatle, uzimam ga u ruke i ponovo puštam lančić da mi klizi niz prste. Ovaj put ga ne otvaram, ali zadržavam misli na najtanjem, najsvetlijem pramičku kose. S velikim naporom još jedanput uspevam da sprečim nalet emocija. Teram mozak da se pokrene.

Sat danas kuca naročito glasno. Ne volim satove ali, poput političara i paracetamola, oni su nam nekako postali neophodni u ovom svetu. Naglim pokretom skidam slušni aparat. Kucanje je utihnulo. Napokon mogu da čujem svoje misli.

Kad je Ajlin završila svoje obaveze, ja sam već donela odluku.

Silazim u kuhinju, biram nekoliko stvari iz porcelanskog servisa četvrtog po kvalitetu i kuvam dobar jak engleski jutarnji čaj. Insistiram da sama skuvam čaj. Niko ne pravi čaj bolje od mene.

„Sedi na trenutak, Ajlin. Htela bih da nešto uradiš za mene.“

Ona se sruči u stolicu i promrmlja nešto.

„Zaista bih volela da govoriš glasnije, Ajlin.“

„Šta ste uradili sa slušnim aparatom, gospođo Makridi?“, glasno izgovarajući reč po reč, mlatarajući rukama i pokazujući na svoje uši.

„Mislim da je u spavaćoj sobi. Hoćeš li, molim te...“

„Naravno.“

Ona ustade i odvuče se iz sobe.

„Vrata, Ajlin!“

„Ali vraćam se za... Ma, nije važno“, uzviknu i treskom zatvori vrata za sobom. Odmah se vratila s mojim slušnim aparatom u ruci i ovaj put se setila da zatvori vrata za sobom.

Stavljam slušni aparat i zatim sipam dve šolje čaja.

Ajlin ponovo seda i glasno srče čaj. Ja uzimam gutljaj iz šolje i sabiram misli. Moja odluka će imati veliki uticaj na ono malo budućnosti koje mi je ostalo.

Ne bih rekla da sam sujeverna osoba. Uvek idem ispod merdevina ako su merdevine postavljene tako da se ispod njih može proći i mnogo su mi drage crne mačke, bez obzira na to da li odluče da mi pređu put ili ne. Međutim, nikad u životu nisam sastavila testament. Uvek sam mislila da bi se time prizvali problemi. Ipak, svesna sam da ako ništa ne isplaniram, moje bogatstvo može vrlo lako da ostane državi ili nekom jednako nepoželjnom uživaocu. Pošto sam u srednjim osamdesetim godinama, mislim da sam dužna da malo bolje razmislim o tome. Sasvim je moguće da ovo smrtno telo izdrži još petnaest godina. Možda dobijem čestitku od kraljice za stoti rođendan. A možda i neću.

Koliko znam, nemam nijednog živog krvnog srodnika na ovom svetu. Međutim, pošto sam se prisetila prošlosti, čini mi se da mi okolnosti nisu omogućile da budem potpuno sigurna u to. Na kraju krajeva, nije teško stvoriti novo ljudsko biće. Ne proslavlja se svako rođenje javno, a sigurno ima na hiljade očeva koji nemaju pojma da su očevi. Sada kad se pojavila ta sitna ali nepobitna sumnja, postala sam potpuno opsednuta njome. Odlučila sam da pronađem odgovor. I tome moram da se posvetim bez odlaganja.

Ajlin sedi preko puta mene sa šoljom u rukama. Na licu joj je prazan pogled. Primećujem da joj je kosa razbarušenija i kovrdžavija nego obično. Stvarno bih volela da uradi nešto po tom pitanju.

„Ajlin, zamoliću te za jednu uslugu. Da li bi mogla da mi na tom tvom internetu pronađeš pouzdanu i uglednu agenciju?“

„Da, naravno, gospođo Makridi, ako to želite. Na kakvu agenciju ste mislili?“ Podrugljivo se smejujli gledajući u čaj. „Agenciju za pronalaženje partera?“

Nisam raspoložena da ugađam njenoj gluposti. „Ne budi smešna! Ne, treba mi agencija koja pronalazi dokumente o davno izgubljenim rođacima.“

Ruke joj poleteše ka suvom, bledom licu, a umesto podrugljivog smeška na usnama sada su joj se oči razrogačile od radoznalosti. „O, gospođo Makridi! Mislite da možda negde imate neke rođake?“

Ona čeka, željna dodatnih informacija. Nemam nameru da joj išta više govorim. U mojim godinama trebalo bi da mogu da radim upravo ono što želim i to ne moram da objavljujem na sva zvona.

„Dakle, hoćete da vam izguglam agencije. Mislite na one što spajaju porodice?“, upita ona.

„Tako nešto, da. Iskoristi tu tvoju guglovsku skalameriju ili šta god ti je dostupno. Agencija bi morala da bude vrlo diskretna“, upozoravam je, „da ima dobar ugled i da je uspešna. Bila bih ti zahvalna kad bi mi to učinila.“

„Naravno, gospođo Makridi. Baš uzbudljivo!“, kaže ona.

„Pa, uzbudljivo ili ne, veoma bih volela da to istražim. Bila bih ti veliki dužnik ako bi mi našla adresu i telefon što pre možeš.“

„Nikakav problem, gospođo Makridi. Večeras ću to da potražim čim dođem kući. Sigurno mogu da nađem neke podatke. Reći ću vam šta sam našla kad dođem sutra.“

„Odlično. Hvala ti, Ajlin.“

Pritiskam prekidač. Veštački narandžasti plamenovi odmah poskočiše uvis. Zatim uključujem televizor da gledam omiljenu emisiju *Zemlja nam je važna*, ali saznajem da umesto nje emituju dokumentarac o pingvinima. Kad malo bolje razmislim, sećam se da sam skoro gledala nešto slično. To će biti dobrodošao predah od teških misli koje su me opsedale celog dana.

Ove nedelje pratimo kraljevske pingvine. Priznajem da su me zaista opčinila ta izrazito hrabra, a ipak gegava stvorenja. Kad kamera prikaže kako je jedan pingvin izgubio svoje jaje koje se otkotrljalo u dubok, nepristupačan kanal, vidim kako

jadna ptica pati dižući kljun ka nebu iz očaja. To je stvarno krajnje dirljivo.

Robert Sedlbou za žarom priča o drastičnom smanjenju populacije pingvina u poslednje vreme. Čini se da je razlog tome uticaj životne sredine, ali neophodna su dodatna istraživanja.

Mrska mi je pomisao da bi te lepe, plemenite ptice mogle da nestanu s planete.

Prisećam se očevih reči koje mi je govorio dok sam mu kao dete sedela u krilu a zatim i u brojnim prilikama kasnije, dok sam odrastala. Skoro da mogu da ga čujem kako govori ozbiljnim, tihim glasom. „Na ovom svetu postoje tri vrste ljudi, Veri.“ (Zvao me je Veri.) „Ima onih koji kvare svet, onih koji ne donose nikakvu promenu i onih koji svet ulepšavaju. Budi među onima koji ga ulepšavaju ako možeš.“ U životu sam upoznala malo ljudi koji spadaju u treću grupu. Ja lično uradila sam vrlo malo da nešto poboljšam. Opredelila sam se da te tri grupe definišem kao *ljude koji bacaju otpatke po prirodi*, *ljude koji ne obraćaju pažnju na otpatke* i *ljude koji skupljaju tuđe otpatke*. Svoju savest zadovoljavam pomoću hvataljki i kesa za đubre. Osim toga, ne vidim nikakvu drugu korist od svog života.

Počela je da mi se rađa jedna ideja. Možda postoji mogućnost da moja smrt bude od izvesne koristi. Osim ako se dokaže suprotno, moram da postupam pod pretpostavkom da nemam nikakvih krvnih srodnika. Bilo bi mi zadovoljstvo da dam neki sitan doprinos ovoj planeti. Što više razmišljam o toj ideji, ona mi je sve privlačnija.

Dok se umivam pred spavanje, već sam skoro opsednuta tom idejom. Zaista, ne mogu da dočekam trenutak da mi olovka i papir budu pri ruci. Uzimam prvo što može da mi posluži za pisanje, a budući da sam u kupatilu, to je olovka za obrve. (Da, čak i u poznim godinama nisam imuna na malo taštine. Moje prirodne obrve su se svele na nekoliko smešnih sedih dlačica

pa ih skoro svakog jutra malo podebljam.) Olovkom za obrve ispisujem reč „PINGVINI“ u donjem desnom uglu ogledala.

Pamćenje mi je potpuno očuvano – često recitujem odlomke iz *Hamleta* da se uverim u to – ali ako postoji nešto što želim da mi stalno bude na pameti, ne smeta da to napišem kao podsetnik negde gde će mi biti pred očima.

Terin blog o pingvinima

3. novembar 2012.

Da vam ispričam nešto lepo o adelijskim pingvinima? Oni imaju jedan romantičan običaj. Mladi mužjak se udvara svojoj devojci tako što joj daje poklon: brižljivo odabran, specijalan oblutak. Kako da je to ne zadivi? I ne samo to. On zauzima lepu pozu – zabacuje glavu da bi napumpao grudi i glasno krešti – što je, naravno, potpuno neodoljivo ako ste ženka pingvina.

Uz malo sreće, on će već sagraditi i novo, uglancano gnezdo pre nego što se ona vrati s mora. Onaj oblutak koji joj poklanja nije samo znak odanosti i ljubavi. Obluci su trenutno najvrednija moneta jer su oni glavni materijal za gnezdo. Pingvini ne prezaju ni od krađe. Imali smo priliku da vidimo nekoliko komičnih situacija kad su pingvini jedni drugima krali oblutke iz gnezda kad bi vlasnici okrenuli leđa.

Mnogi prošlogodišnji parovi danas su srećni jer su ponovo zajedno. Adelijski pingvini su verna sorta. Međutim, ponekad iskrasne problem.

Primera radi, evo jednog pingvina koji nas zanima. Adelijski pingvini u principu izgledaju slično, ali na slici ćete videti zašto uvek prepoznajemo baš ovog, čak i izdaleka. Umesto da ima uobičajeno bele grudi i stomak i da mu je ostatak tela crn, on je skoro ceo crn. Ima samo nekoliko svetlijih perca grupisanih ispod brade. Njegova ženka, sa standardnim crno-belim perjem, s njim je bila poslednje četiri sezone. Ali gde je sada? Zar nije preživela zimu na Antarktiku? Da li ju je pojeo morski leopard? Ili možda imamo redak slučaj pingvinskog neverstva? To nikad nećemo saznati. Kakav god da je razlog, Garavi (mi ga tako zovemo) sedi na svom gnezdu, veoma, veoma usamljen.

4

Patrik

*U svom stanu u Boltonu
Maj 2012.*

NIKAKO NE PRESTAJE. Svaka bogovetna pesma o usamljenosti koju sam ikad čuo vrti mi se u glavi. To me izluđuje.

Prošlo je dve nedelje. Dve bolne, krvave, mučne nedelje i od nje nema ni glasa. Čoveče, posle četiri godine zajedničkog života neko bi pomislio da bi mogla da mi dâ neko objašnjenje. Ali ne. Linet nije takva. Pokupila je sve svoje stvari i samo je izletela iz mog života. Nikakva poruka, ništa. Nisam uradio ništa loše, koliko je meni poznato. U svakom slučaju ne u skorije vreme. Ništa što bi je obično uznemirilo. Jesam li zaboravio da iznesem đubre? Nisam. Jesam li ostavio slinavu maramicu na krevetu? Nisam. Jesam li lizao tanjir posle večere? Ne. Nismo se ni posvađali, niti bilo šta slično. Barem ne tog dana.

Nisam imao pojma šta glumata, o čemu se tu zapravo radi. Tek kad mi je Gev rekao da ih je video kako se drže za ruke, sve mi je postalo jasno kao da mi je neko lupio šamar. Malo sam istraživao, raspitivao se u radnji za bicikle, pabu i ostalim leglima tračeva u Boltonu kojih sam uspeo da se setim. Saznao

sam da je bilder, taj tip zbog koga me je ostavila. Izgleda da je sav u mišićima. Često ga viđaju pored kioska brze hrane gde trtlja kako nam Poljaci i Pakistanci krađu poslove.

Linnet, Linnet, Linnet! Zabila si mi nož u srce. Šta zaboga *ti* tražiš s tim zidarom rasistom? Ti, koja imaš master iz antropologije, nosiš brendirane farmerke i savršenu Kleopatra frizuru. Ti, koja se zalažeš za radnu etiku i etiku pozitivnosti i etiku skoro svega ostalog. Izokrenula si sopstveni moralni kompas. Zamenila si svoje police krcate knjigama za naduvane bicepse. Ti, od svih ljudi!

A šta je sa mnom? Okej, evo šta je. Ja sam propao. Zbog tebe sam postao opsednut zdravim životom, Linnet, i počeo da spremam sve one voćne obroke i jela od povrća i supernamirnica. Pa, verovatno te boli uvo za to, ali u slučaju da te interesuje, hranim se kolačima, čipsom i pivom. Moji bicepsi, na koje sam, priznajem, ranije bio pomalo ponosan, sada su nabacili simpatičan sloj masnog tkiva. Ista je situacija i sa stomakom. Svakog dana sve više sala. Uskoro će ova vitka, ljuta seks mašina postati mlohava hodajuća grudva. Hvala ti na svemu, Linnet. Dobro si to izvela.

Tri nedelje. Gde je sve krenulo nizbrdo? Jesam li ja kriv? Pretpostavljam da jesam. Znam da se Linnet nije svidelo što sam preuzeo kvanje na sebe. Nije imala ništa protiv da je sačeka ukusna večera kad se vrati kući s posla, ali je kuhinju istovremeno smatrala svojom teritorijom. Ona je kupila aparat za kafu, tiganj i sokovnik; ona je zvala domara kad god bi se pokvarila mašina za pranje sudova. Kad malo bolje razmislim, možda je pomalo bila kontrol-frik. Ili sam ja bio kriv za sve?

Dobro, *jesmo* se svađali. Ali mislio sam da to nije važno. Ipak sam verovao da je ona prava devojkica za mene. Ipak me je privlačila. Ipak sam želeo da budem s njom.

Ne mogu da je izbacim iz svoje tvrde glave. Ona je kao neka utvara koja opседа stan. Jedan čas joj je glava nagnuta nad

roman Margaret Atvud dok joj kosa pada na stranice knjige. Potom njen prodoran smeh odjekuje stepeništem. Zatim je vidim kako nesigurno hoda u visokim štiklama dok posipa hranu u akvarijum našeg jedinog kućnog ljubimca, zlatne ribice po imenu Horacio koju je ponela sa sobom. Potpuno sam skrenuo. Ne mogu da dođem sebi. Međutim, ne bih je primio nazad. Ni da me moli. Čak ni kad bi se skinula gola i cela se namazala taramo salatam.

Mnogo sam zakasnio na posao u ponedjeljak, skoro pola sata. Dovukao sam se s kesama ispod očiju, prljavštinom ispod noktiju i teškim mamurlukom.

„Ne ide nabolje, je l' da?“ upita Gev. To tako liči na Geva. Bez ijedne reči kritike iako je radnja za bicikle njegova, s kojom je krenuo od nule, i stalo mu je do nje kao... pa, jednako mu je važna kao i žena i deca. A jedva da može da me plati i za taj jedan dan u nedelji što radim kod njega i ja ću biti kriv ako propadne zbog moje aljkavosti.

„Izvini, družo“, promrmljao sam.

„Samo ne volim što te vidim takvog, Patriče“, odgovori on i stavi ruku na moje rame.

„Ima li nečeg za popravku od jutros?“

„Da, ima nešto za tebe tamo pozadi.“

Iskrao sam se u dvorište, nakratko zahvalan zbog pogleda na ulje, spoljašnje i unutrašnje gume.

Ipak, celo prepodne sam razmišljao da li Linet tera tog zidara da radi ono što je mene terala da radim i da li je on imalo bolji od mene u tome. Da li mu je to zabavno ili ponižavajuće? Da li ona još uvek zabacuje svoju zanosnu kosu nalik na Kleopatrinu i smeje se onako seksi, hrapavim glasom?

Ruke su mi se gadno tresle. Nisam mogao da stavim lanac. Stalno mi je klizao i ispadao. Čoveče, baš mi je trebalo malo trave...

Malo trave... Čim mi je pala na pamet, pomisao na nju nije mi dala mira. Dao bih bilo šta, stvarno *bilo šta*, za džoint.

Zalihe sam potrošio pre mnogo godina, a i više se ne krećem u tim krugovima. Mada, tu je Džudit...

Četiri nedelje. Gazda me je izbacio, naravno. Pa, očigledno nisam mogao da plaćam kiriju. Ne bez Linetine uredne plate iz firme Beningfield Solisitors. Mislio sam da ću završiti na ulici, ali izgleda da sam imao sreće. Sad sam u nekoj garsonjeri prijatelja Gevovog prijatelja. Gev se malo raspitao oko o meni. On radi takve stvari. Pobožan je, ali je okej; iskreno je ljubazan. On ne nameće svoje verske stavove drugima. Da to radi, ja bih pobegao iz te radnje dok bi rek'o „pedala“.

Moj novi dom se nalazi uz prljave stepenice na drugom spratu; dvoje koji žive ispod mene viču jedno na drugo po ceo dan ali, hej, imam trosed i TV. Jeste da mi je standard malo pao, ali kirija je petina cene onog stana.

Ja još uvek udaram glavom o zidove i potpuno sam potonuo. Pretpostavljam da je razlog ono ludo i haotično stanje koje zovemo ljubav. Mora da sam voleo Linet čak i više nego što sam mislio.

Bože, što mrzim zidare.

Našao sam se sa Džudit (bivša koja još uvek razgovara sa mnom) u utorak. Nije htela da se rastane ni od jedne svoje zasađene biljčice ali moj diskutabilni šarm i debeli svežanj novčanica učinili su svoje. Imala je novi plavi pramen u kosi i izgledala je prilično dobro, onako mršava i sladunjava. Podelili smo džoint uz malo pomfrita i mislio sam da bismo mogli da imamo seks u sećanje na stara vremena, ali ne. Rekla je da je mrzi. Ionako su joj se sad više sviđale devojke.

Pa, dobro, izašao sam od nje s malo osušene trave u tegli i – pošto znam da nemam novca da je stalno kupujem – kompletom za samostalno gajenje u obliku dve lepe, lisnate biljke u saksiji. Moje bebice. Nazvao sam ih Travko i Travčica (izgleda da mi nedostaje ona zlatna ribica više nego što pokazujem). Dovukao sam sto ispred prozora da bi uhvatile sunce rano

ujutru. Postavio sam i jaku lampu. Struja je paprena, ali kad se mora, mora se. Već sam dobio nekoliko osušenih pupoljaka. Bilo je bajno. Znae već kako je to. Stres se jednostavno topi. Ali nisam baš ponosan što sam ponovo krenuo tim putem i moraću da prištedim dok mi biljčice malo ne porastu.

Još uvek sam u bedaku. Stan mi je bedak, život mi je u bedaku, sve što uradim je bedak. U ponedeljak sam pitao Geva zašto me nije otpustio.

„Nemam pojma, družo“, odgovorio je.

„Možeš da mi kažeš da brišem ako hoćeš“, rekao sam mu. „Ne bih ti zamerio.“

„Pa, to bih i uradio... mada ti o biciklima znaš sve što treba da se zna, znaš da popraviš sve što niko drugi ne zna i... pa, kad bih ti dao dve zihernadle, bateriju i šargarepu, ti bi recimo od toga napravio prokleti hadronski sudarač ili nešto drugo. Osim toga, pošten si, vredan i – barem donedavno – sasvim pouzdan.“

„Ipak, gubim strpljenje s mušterijama“, kaŕem mu.

Nemam više snage za ljubazno ćaskanje. Znae ono: *Dobar dan, gospođo! Kakav divan bicikl! U čemu je problem? O, da. To ćemo začas da sredimo. Naravno da mogu da vam pokaŕem kako da napumpate gumu. Ne, ne brinite. Neće da eksplodira.* Izgleda da sam ispao iz štosu.

Sreda. Kakvo ništavilo od dana. Tanak tračak sunčeve svetlosti pomalja se oko ivice zavesu. Mislim da ću pre podne da izađem malo ispred ulazu da na brzaka vidim šta ima napolju pre nego što se smestim ispred televizora na ceo dan.

Silazim do hodnika. Neko pismo stoji na polici gde onaj tip iz prizemlja odlaŕe svu poštu. Utroba mi se stegla kad sam ugledao svoje ime na koverti. To mora da je od Linet jer ja pisma nikad ne dobijam. Mejlove da, pisma ne. Međutim, kad sam se smirio i dobro pogledao, shvatio sam da nije od nje. Linet ima rukopis kao učiteljica: uska slova, uredna i potpuno uspravna – kao da njime hoće nešto da dokaŕe. Ovaj rukopis

je iskošen. Kao krasnopis. Pisano je mastilom, ne hemijskom. Vrlo tankim linijama. Nekako pažljivo ispisanim ali ipak liče i na ogrebotine, kao tragovi od mačjih kandži. Poštanski žig je... Bože, ne znam. Liči mi na škotski ili tako nešto. Pismo je poslato na moju staru adresu ali pretpostavljam da mi ga je moj bivši gazda prosledio. Čudi me da ga nije mrzelo.

Cepam kovertu. Unutra je samo nekoliko pasusa, ispisanu istim starinskim rukopisom.

Dragi Patriče,

Nadam se da si dobro. Donosim ti vesti koje će te možda iznenaditi, kao što su iznenadile mene. Posle detaljnijeg istraživanja kojim se bavila jedna ugledna agencija, otkrila sam važne informacije o svom otuđenom sinu. Naravno, posumnjala sam u istinitost tih informacija, ali u prilog njima postoji nekoliko dokaza: krštenice, popis stanovništva i ostala pravna dokumentacija.

Moj sin je dat na usvajanje kao beba. On nažalost više nije među živima ali izgleda da je u kasnim godinama bio u vezi s nekom ženom, što meni nije bilo poznato, i dobio je dete. Pouzdano sam obavestena da si to dete ti. Iako se ti i ja nismo upoznali, izgleda da smo vrlo bliski rodnici: ja sam tvoja baka.

Svakako ćeš zaključiti da nisam u cvetu mladosti ali bih ipak veoma želela da te upoznam. Zdrava sam i spremna da doputujem do tebe ako ti to odgovara.

U očekivanju tvog brzog odgovora.

Srdačno te pozdravljam.

Veronika Makridi

5

Patrik

Bolton
Jun 2012.

ŠTA JA SAD da radim sad s ovim? Nova baka? To mi trenutno baš i nije potrebno. Teško da mi je to na listi za ispunjenje snova. Naročito imajući u vidu da je to tatina majka i, ako ćemo iskreno, nikad mi nije prirastao za srce. Ne posle onog što je uradio mami.

Vratio sam se gore uz lupu koraka, zgužvao pismo i zafrljačio ga ka kanti. Promašio sam i ono je palo na pod pored gomile prljavog veša. Ovde nemam veš-mašinu. Moraću da se pokrenem i pre ili kasnije nađem perionicu.

Snimio sam nekoliko starih epizoda *Top gira*. Prvo sam odgledao njih, a posle i dve epizode kviza *Želite li da postanete milioner?* Volim zanimljivosti. Nema svrhe buljiti u sve te silne emisije o smrti, depresiji i ubistvima. To ti ništa neće pomoći u životu ako ćeš samo da sediš smrknuto zbog problema, je l' tako?

Uspešno mi je prošla trećina dana a da nisam mnogo mislio na Linet. To je dakle sigurno dobar znak. Ustajem, protežem se i prilazim prozoru. Odatle se pruža pogled uglavnom na

prljave cigle i oluke. Vidi se i jedno drvo, ali nekako je jadno i bezlično. Mračno nebo se nadvilo nad krovove. Nakon što se jutros kratko promolilo, sunce izgleda ponovo štrajkuje.

Travko i Travčica lepo napreduju. Nekoliko slatkih izdana-ka kao čezne da ih uberem, osušim i popušim. Kakva divota. Biljke mi se izazovno osmehuju.

„Ne, ne, prestanite. Ne još“, kažem im. Odlazim na suprotnu stranu sobe i podižem ono zgužvano pismo s poda. Polako ga odvijam i ponovo čitam.

Ta žena je lujka. Šta ona misli u kom veku živi? *Posumnjala sam u istinitost tih informacija... nisam u cvetu mladosti.* Je l' se ona to zeza? Da li je moguće da mi je stvarno baka? Izgleda da je sve temeljno istražila.

Ja nikad nisam pokušao da pronađem tatu. Nije vredan truda. Ne sećam se ničeg o njemu, ali znam da ga ni najmanje nije bilo briga za mene i majku. Jadna mama. Kakav košmar... To me uvek zaboli i baci u depresiju.

Stojim kao drvena lutka i zurim u pismo Veronike Makridi. Porodica, znate; to bi trebalo da bude nešto dobro, zar ne? Međutim, sve je komplikovano. Ja sam već u haosu. U dvadeset sedmoj godini odjednom dobijam neopisivo zvaničnu i skoro sigurno šupljoglavu baku – hoće li mi to stvarno pomoći toliko mnogo? Pretpostavljam da neće.

Ipak, malkice sam radoznao. A znate kako je to kad ste radoznali. To vam je kao kad vas kopka neki crv. Uporno vas kopka sve dok se ne predate.

Šta najgore može da se desi?

Veroniki Makridi nije palo na pamet da mi ostavi mejl adresu ili broj telefona. Ako joj odgovorim, moraću to da uradim običnom poštom. Nemam papir za pisma, ali mislim da imam negde neki blok. Da, eno ga pored gomile knjiga i časopisa, a odozgo je odvijlač. Njega stavljam u džep od jakne i potom uzimam hemijsku i pišem poruku. Kratko i jasno: